

کدام یک جلوترند؟ نوجوانان یا نشریات آنان؟

گزارشی درباره مفهوم نوجوانی و نشریات نوجوانان

نگار پدram

مقدمه:

نوجوانی، گسترده‌ترین و پیچیده‌ترین گروه سنی است. خلاف دوران کودکی که تقریباً همیشه تعریف واحد و مشخصی داشته ویژگی‌های افراد این گروه یکسان بوده است، نوجوانی و خصوصیات رفتاری نوجوانان، هر از گاهی دچار تغییر و تحول شده و نوجوانان در دوره‌های زمانی مختلف، رفتارهای متفاوتی داشته‌اند.

تغییر ذهنیات نوجوانان درحالی شکل می‌گیرد که بنا به گفته صاحب نظران نشریات و چه بسا کتاب‌های ویژه این گروه سنی براساس همان قواعد کلی و قدیمی و با استفاده از شیوه‌های کهنه برای جلب مخاطب، تولید و منتشر می‌شوند.

در این گزارش، نظر چند کارشناس ادبیات کودکان و نوجوانان، روزنامه‌نگار و منتقد ادبی، درباره تعریف نوجوانی و ملاک‌های یک نشریه خوب برای نوجوانان گردآوری شده است. علیرضا کرمانی، از منظر جامعه‌شناسی، به تعریف نوجوانی می‌پردازد و می‌گوید: «در آسان‌ترین نوع برخورد جامعه‌شناختی با نوجوانی، می‌توان این دوره را سنتی اجتماعی دانست و منظور از سنخ در ادبیات جامعه‌شناختی، تعدادی از اعضای یک جامعه است که حداقل یک ویژگی مشترک داشته باشند. مثل دانشجویان یا زنان که

در صفت دانشجویی یا زن بودن مشترک هستند. بنابراین، برای بررسی درست مقوله نوجوانی، باید به دنبال ویژگی‌هایی بود که بین اعضای این گروه مشترک باشد.»

کرمانی ویژگی‌های نوجوانی را به دو دسته ویژگی‌های لازم و کافی تقسیم کرده، می‌افزاید: «برای درک معنای جامعه‌شناختی نوجوانی، ابتدا باید به دنبال توضیح ویژگی‌ها و یا شروط لازم برویم و با بنا نهادن مفهوم نوجوانی بر این مبانی لازم، در صورت امکان در صدد توضیح ویژگی‌ها و شروط کافی این مفهوم باشیم. بنابراین، برای عملیاتی کردن مفهوم جامعه‌شناختی نوجوانی، قبل از هر چیز باید آن را سنتی جمعیت‌شناختی در نظر گرفت که اگرچه تصور و تصرف استاندارد در مورد محدوده‌های سنی آن وجود ندارد، کم و بیش تصویری از محتوای آن داریم.» وی می‌افزاید: «در مرزهای پایین، نوجوانی را کودکان و در مرزهای بالایی، جوانان تشکیل می‌دهند. مرزهایی که هیچ کدام وضوح لازم را ندارند و برای عملیاتی کردن آن، ناچاریم از تعاریف قراردادی استفاده کنیم. به طور مثال، در یک پژوهش مرز بالایی نوجوانی را ۱۷ سالگی در نظر گرفته و برای توجیه آن از مفهوم جامعه‌شناختی نوجوانی استفاده کرده‌اند.»

این جامعه‌شناس و منتقد، نوجوانی را از

دیدگاه جامعه‌شناسی کارکردگرایی، این‌گونه تعریف می‌کند: «از منظر جامعه‌شناسی کارکردگرایی، هر یک از سنخ‌های اجتماعی، مفهومی کارکردی داشته، براساس کارکردی که برای نظام اجتماعی دارند، تعریف می‌شوند. در این تعریف، نقش‌های اجتماعی مفهومی اساسی است. بنابراین، اگر بخواهیم تعریفی کارکردی از نوجوانی ارائه دهیم، بهتر است ابتدا معنای کارکردی بزرگسال و غیربزرگسال را تعریف کنیم.

دراین دیدگاه، بزرگسال مقوله‌ای جمعیت‌شناختی است که نیازهای اساسی جامعه توسط او در قالب نقش‌های اجتماعی تأمین می‌شود و غیر بزرگسال، گروهی است که هنوز وارد نظام نقش‌های کارکردی جامعه نشده است. البته در این طبقه‌بندی دوگانه، غیربزرگسال را می‌توان مجموعه‌ای از کودکی، نوجوانی و تاحدودی جوانی دانست که ویژگی همه آن‌ها نداشتن نقش‌های اجتماعی جدی است. این افراد مصرف‌کننده خدمات نهادهایی هستند که تحت عنوان نهادهای دوران کودکی، نوجوانی و جوانی آن‌ها را می‌شناسیم و در این میان، نهاد آموزش و پرورش نهاد اساسی است.»

وی در ادامه، با اشاره به تمایز بین کودکی، نوجوانی و بزرگسالی، می‌گوید: «اگرچه به دقت

پروین سلاجقه:

نشریه نوجوانان باید به شکل شبکه‌ای در اختیار بچه‌ها قرار گیرد و آن‌ها با احساس امنیت، از طریق آن با یکدیگر آشنا و در تولید مطالب نشریه هم نقش مؤثر داشته باشند.

این در صورتی امکان‌پذیر است که نشریه تبلیغ و به بچه‌ها معرفی شود

این نکات اشاره می‌کند: «برای دستیابی به یک نشریه ایده‌آل نوجوانان، باید از طریق آزمون و با نظارت روزنامه‌نگاران حرفه‌ای، گروه‌های مختلف نوجوانان را انتخاب و در تحریریه استخدام کرد. منظور از گروه‌های مختلف، نوجوانانی از قشرهای پایین، متوسط و مرفه جامعه است که از نظر اقلیم و محیط زندگی نیز با هم تفاوت دارند. از طرفی، می‌توان اعضای تحریریه را هر سال تغییر داد: چون در حال حاضر بزرگسالانی که در نشریات بچه‌ها می‌نویسند، الگوهای نوجوانی خود را به نوجوانان امروز توصیه یا تلقین می‌کنند و با شیوه‌های شعاری، به پند و نصیحت و آموزش بچه‌ها می‌پردازند. بدیهی است که چنین نشریاتی، نمی‌تواند جایگاهی بین نوجوانان داشته باشند. بنابراین، باید پند و نصیحت نشریات نیز تلویحی و غیرمستقیم باشد.»

وی مخاطب نشریات امروز نوجوانان را عده‌ای خاص می‌داند. او معتقد است که این نشریات، فقط برای نوجوانانی که برای‌شان نامه می‌نویسند، منتشر می‌شود.

سلاجقه صمیمیت و صداقت را مهم‌ترین ویژگی نشریات نوجوانان می‌داند و می‌افزاید: «یک نشریه خوب باید خود را با تغییرات اجتماعی و مسائل جهانی هماهنگ سازد و به

نمی‌شود و پیش از آن که ما نوجوانی را با تعریفی به بند کشیده و در قالبی محصورش کنیم، او گریخته است.»

نظراً هاری با تأکید بر متغیر بودن مفهوم نوجوانی، می‌افزاید: «یک هنرمند می‌داند که مفهوم نوجوانی، شهر به شهر و خانه به خانه فرق می‌کند. نوجوان شهری، روستایی، بالای شهر، پایین شهر، ثروتمند، فقیر، دختر و پسر با هم تفاوت‌هایی دارند. بنابراین، نوجوانی پیش از آن که تعریفی فیزیولوژیک و زیستی باشد، تعریفی فرهنگی، اقلیمی و محیطی است.»

این شاعر و نویسنده، معتقد است: «نوجوانی موقعیتی است که گاه به شدت کوتاه می‌شود و گاه اقتدار می‌یابد. در واقع، نوجوانی بیش از آن که به تقویم و شناسنامه مربوط باشد، مجموعه‌ای از صفات و ویژگی‌هاست که شور پرسشگری، کشف، نوجویی، شگفت‌زدگی و هیجان، از جمله این ویژگی‌هاست. البته بعضی، هرگز نوجوانی را تجربه نمی‌کنند و مجبورند که از کودکی به بزرگسالی پرتاب شوند. برخی نیز سال‌های سال پشت دروازه بلوغ می‌مانند و از نوجوانی‌شان دست نمی‌کشند.»

وی با بیان این که نوجوانی را پلی برای عبور از کودکی به بلوغ تعریف می‌کند، می‌گوید: «اما من فکر می‌کنم کودکی، نوجوانی، جوانی و بزرگسالی هرکدام اتاق‌هایی از خانه وجود ماست. ای کاش می‌شد که کلید هیچ اتاقی را دور نمی‌انداختیم؛ چون به تمام این اتاق‌ها محتاجیم.»

نظراً هاری در توضیح نشریه ایده‌آل برای نوجوانان، می‌گوید: «نوجوان همیشه در حال تغییر است و به چیزهای تازه نیاز دارد. به همین دلیل، مجله نوجوانان باید بتواند از این نوجوان پرشور و جستجوگر جلو بزند، زودتر تغییر کند و به نیازهای بیشتری پاسخ دهد. در غیر این صورت، آن مجله جا می‌ماند و روزی خواهد رسید که با نوجوانان فرسنگ‌ها فاصله خواهد داشت.»

دکتر پروین سلاجقه نیز گروه سنی نوجوانی را بسیار متغیر می‌داند و می‌گوید: «با توجه به بالارفتن اطلاعات و آگاهی‌های بچه‌ها، دیگر نمی‌توان ۱۲ سالگی را مرز نوجوانی دانست. به نظر من شروع سن نوجوانی، زیر ۱۲ سال است. البته این مسئله، به شرایط اجتماعی، فرهنگی و... نیز بستگی دارد. به طور مثال، یک کودک تهرانی زودتر از کودک روستایی، به نوجوانی می‌رسد. کودک تهرانی، در معرض اطلاعات پیوسته رسانه‌هاست و در قیاس با کودک روستایی، اطلاعات بیشتری به دست می‌آورد.» این نویسنده و منتقد ادبیات کودکان و نوجوانان، درباره ویژگی‌های نشریه نوجوانان، به

علیرضا کرمانی:

از سوئی، نوجوانی شروع تلقی فرد از خود به عنوان موجودی مهم است و اگر جوانی را مرحله تثبیت «خود» روانی و اجتماعی فرد بدانیم که او را وارد دنیای نقش‌های اجتماعی و بزرگسالانه می‌کند، باید دوران نوجوانی را مرحله سیالیت دانست

برای عملیاتی کردن مفهوم جامعه‌شناختی نوجوانی، قبل از هر چیز باید آن را سنخی جمعیت‌شناختی در نظر گرفت که اگرچه تصور و تصرف استاندارد در مورد محدوده‌های سنی آن وجود ندارد، کم و بیش تصویری از محتوای آن داریم

نمی‌توان مرزهای کودکی و بزرگسالی را تشخیص داد، شاید انجام این کار در مورد جوانی و نوجوانی آسان‌تر باشد. بر این اساس، کودکی را می‌توان دنیای معصومیت، بی‌تجربگی و آزادی از خود و جامعه دانست. از این رو، کودکی بی‌هویتی را نیز به ذهن متبادر می‌کند، اما نوجوانی اگرچه سرآغاز مشخصی ندارد و بیشتر اتفاقی روان‌شناسانه است، سرآغاز کسب هویت و خوداندیشی است. از سوئی، نوجوانی شروع تلقی فرد از خود به عنوان موجودی مهم است و اگر جوانی را مرحله تثبیت «خود» روانی و اجتماعی فرد بدانیم که او را وارد دنیای نقش‌های اجتماعی و بزرگسالانه می‌کند، باید دوران نوجوانی را مرحله سیالیت دانست.

دوره‌ای که کم‌کم، فرد خود را از کودکان متمایز می‌کند و می‌کوشد به هویت جوانانه و بزرگسالانه خود دست یابد.»

عرفان نظر آهاری، شاعر و نویسنده نوجوانان، نوجوانی را این‌گونه تعریف می‌کند: «گاه برای پیداکردن تعریف نوجوانی، مجبوریم به سراغ کتاب‌ها، آمار و ارقام برویم و یا تنها به پاسخ روان‌شناسانه‌ای قناعت کنیم؛ تعریفی که نوجوانی را در یک محدوده سنی «مجاله» می‌کند. اما یک هنرمند می‌داند که نوجوانی، مفهوم سیال و فراری است که به سادگی تعریف

سوسن طاقدیس:

**نوجوانی گذرگاهی است
تنگ و باریک و مه آلود و تاریک؛
مهی رنگارنگ که نوجوان را
در خود فرومی برد و او می خواهد
و باید از تاریکی تنگاتنگش،
روح خود را بیرون بکشاند
و کوله بار سنگین خود را
سبک کند**

زبان بچه‌ها با آن‌ها ارتباط بگیرد. هر سال
الگوهای بچه‌ها تغییر می‌کند و در این تغییر،
رسانه‌ها نقش چشمگیری دارند و نشریات
نوجوانان نباید از این تغییرات عقب بمانند.
متأسفانه می‌بینیم که همه نشریات ما، عقب‌تر از
نوجوانان حرکت می‌کنند.»
سلاجقه می‌افزاید: «به طور کلی نشریه
نوجوانان، باید انعکاس دهنده علایق، استعدادها،
انگیزه‌ها، ایده‌ها و درد دل‌های نوجوانان باشد.
نشریه نوجوانان باید به شکل شبکه‌ای در اختیار
بچه‌ها قرار گیرد و آن‌ها با احساس امنیت، از
طریق آن با یکدیگر آشنا و در تولید مطالب نشریه
هم نقش مؤثر داشته باشند. این در صورتی
امکان‌پذیر است که نشریه تبلیغ و به بچه‌ها
معرفی شود. آن‌ها اجازه داشته باشند که برای
برقراری ارتباط با هم، یک نشریه را انتخاب
کنند.»

افشین علاء شاعر و روزنامه‌نگار کودک و
نوجوان، معتقد است: «پیش از آن که گروه سنی
خاصی را برای نوجوانی مشخص کنیم، بهتر
است به نوجوانان به عنوان انتخاب‌کننده، توجه
کنیم. افراد این گروه از نظر سنی با یکدیگر
تفاوت دارند، ولی در یک گروه قرار می‌گیرند.
چون اشتراک سلیقه دارند. ما معمولاً مجبوریم
عده‌ای را در یک گروه قرار دهیم و مثلاً بگوییم

حسن احمدی:

**معمولاً گروه سنی ۱۱ تا ۱۸ سال
و یا ۱۲ تا ۱۸ سال را
گروه نوجوانان در نظر می‌گیریم،
اما تلویزیون گروه سنی نوجوان را
به ۲۱ سال رسانده.
به طور کلی، اغلب بچه‌ها
افکار بالاتری
نسبت به سن‌شان دارند**

گذشته آزارشان می‌دهد. حتی آن زمان هم دیگر
به فکر زمان حال خود نیستند. درحالی که زندگی
مطلوب این است که همه ما در هر گروه سنی، به
زمان حال توجه داشتیم باشیم. گاه این مشکل را
در جامعه می‌بینیم که بزرگسالان در صحبت با
نوجوانان، بلندگویی برای یادآوری گذشته خود
می‌شوند که معمولاً یأس آور است.

یک ضرب المثل غیرفارسی می‌گوید:
«کودکان در حال، جوانان در آینده و پیران در
گذشته زندگی می‌کنند.» به نظر من باید به
نوجوانان در تعدیل این سه زمان کمک کرد؛ چرا
که حتی گاه برخی به انکار گذشته می‌پردازند و
رشته اتصال نوجوان با گذشته را قطع می‌کنند که
همه این اتفاقات خطرناک است. بنابراین، لازم
است با هم زبانی، اعتماد نوجوانان را جلب و به او
ثابت کنیم انسان خوشبخت، کسی است که در
هر سه زمان زندگی کند.»

سوسن طاقدیس، نویسنده کودک و نوجوان،
توصیف شاعرانه‌ای از نوجوانی دارد. او درباره
نوجوانی می‌گوید: «نوجوانی گذرگاهی است
تنگ و باریک و مه آلود و تاریک؛ مهی رنگارنگ
که نوجوان را در خود فرو می‌برد و او می‌خواهد و
باید از تاریکی تنگاتنگش، روح خود را بیرون
بکشاند و کوله بار سنگین خود را سبک کند.
متأسفانه، اما گاه ناچار می‌شود زیباترین و

۱۲ تا ۱۷ ساله‌ها نوجوانان را تشکیل می‌دهند. از
سوی دیگر، معمولاً این مرزها متغیر است و خیلی
از نوجوان‌ها، بسیار زود به دوره جوانی می‌رسند.»
سردبیر نشریه شاهد نوجوان، نوجوانی را پلی
بین کودکی و بزرگسالی می‌داند و می‌گوید:
«نوجوانی پلی بین کودکی و بزرگسالی است. در
نوجوانی از طرفی چشم‌انداز پرشور آینده پیش رو
است و از سوی دیگر، هنوز شور و هیجان کودکی
فراموش نشده. در واقع، هیچ سنی این ویژگی را
ندارد. کودک بدون آن که به گذشته و آینده فکر
کند، زندگی می‌کند و دنیای او با دنیای یک
نوجوان متفاوت است. درحالی که وقتی به
نوجوانی می‌رسد، آینده با تصاویر افسانه‌ای و با
شکوه به سراغ او می‌آید. البته در دوره جوانی،
می‌توان یک تصویر منطقی از آینده داشت، ولی
در نوجوانی، تصویر آینده بسیار رویایی است.»

علاء نوجوانی را دوره خطرناکی توصیف
می‌کند و می‌افزاید: «نوجوانان بسیار
دوست‌داشتنی هستند؛ چون هنوز برخی از
ویژگی‌های کودکانه را دارند. بنابراین، باید روحیه
کودکانه شخصیت آن‌ها را شناخت. البته او این
روحیه کودکانه را پنهان می‌کند و دوست دارد هر
چه سریع‌تر از پل نوجوانی بگذرد و به بزرگسالی
برسد. بعید نیست یک نوجوان، رفتارهای
کودکانه خود را در بین رفتارهای بزرگسالانه
پنهان کند. ما آن را می‌بینیم، اما نباید به رخ او
بکشیم و از سوی دیگر، نباید از آن غافل شویم.»
وی هم‌چنین معتقد است، کسی که برای
نوجوانان می‌نویسد، باید بتواند همراه با آن‌ها از
پل نوجوانی عبور کند و بیشتر از آن‌ها شتاب
نورزد و کندتر از آن‌ها هم نباشد.

علاء مخاطب‌شناسی را بسیار مهم می‌داند و
می‌گوید: «من سعی می‌کنم مخاطب خیالی را در
ذهنم مشخص سازم و بعد شروع به نوشتن کنم.
این مخاطب خیالی، الگو و میانگینی از
گرایش‌های مختلف بچه‌هاست. البته برای
نوشتن در یک نشریه نوجوانان، این کار یعنی
درنظر گرفتن الگوی ذهنی، دشوار است؛ چون
سلیقه جمعی کارکنان نشریه نیز در نوشتن فرد
تأثیر می‌گذارد.»

این نویسنده و شاعر کودکان و نوجوانان، در
توصیف یک نشریه خوب برای نوجوانان
می‌گوید: «از آن‌جا که نوجوانی، سنین بحرانی و
خاصی است، یک نشریه خوب باید به ابهام و
تناقض‌های نوجوانی پاسخ دهد و به آن‌ها کمک
کند. مهم‌تر از همه آن که مطالب نشریه باید در
زمان حال و به روز باشد و کاری کند که بچه‌ها
نیز در زمان حال زندگی کنند. گاه به فکر آینده
بودن بچه‌ها، آن‌ها را از درک زمان حال غافل
می‌کند. همین افراد وقتی پیر می‌شوند، حسرت

افشین علاء:

از آن جا که نوجوانی

سنین بحرانی و خاصی است،

یک نشریه خوب باید به ابهام و

تناقض‌های نوجوانی پاسخ دهد

و به آن‌ها کمک کند. مهم‌تر از همه

آن که مطالب نشریه باید در زمان

حال و به روز باشد و کاری کند که

بچه‌ها نیز در زمان حال زندگی کنند

رستگار نیز اولین قدم برای انتشار یک نشریه خوب نوجوانان را شناخت نوجوانان و درواقع مخاطب‌شناسی می‌داند و می‌افزاید: «مخاطب‌شناسی به این معنی نیست که کتاب‌های روان‌شناسی را باز کنیم و بگوییم که مثلاً نوجوان به دنبال هویت یا استقلال است... برای مخاطب‌شناسی علاوه بر توجه به همه یافته‌های کلاسیک و مدرن علمی چون روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و ارتباطات، به یافته‌های زنده، به روز، ملموس و درگیر با واقعیت زندگی نوجوانان هم نیاز است.

بنابراین یک نشریه خوب برای انتشار، بیش از هر چیز به این مخاطب‌شناسی پویا و جاندار نیاز دارد. این مخاطب‌شناسی، شناخت نیازهای مخاطب، مشکلات، علایق، پیچش‌های روانی، فیزیکی و... را دربرمی‌گیرد و کلید انتشار یک نشریه خوب برای نوجوانان است.»

سردبیر نشریه دوچرخه، انتشار یک نشریه مناسب برای نوجوانان را بسیار مشکل توصیف کرده و معتقد است: «با وجود ذهنیت رایج و ساده‌انگارانه از کار مطبوعاتی برای نوجوانان، به صراحت می‌گویم که این کار بسیار دشوار است و خودخواهانه معتقدم که وارد شدن به این دنیا، آدم مطلع و آشنا می‌خواهد؛ کسی که علاوه بر شناخت مخاطب، قدرت رسانه‌ای نشریه را درک

راه‌های رسیدن به آن‌ها پیش برود. از طرفی، مسئولان چنین نشریه‌ای باید بدانند که مخاطب‌شان رودی است پرتلاطم و آبی که امروز در آن جریان دارد، همان آبی نیست که دیروز در آن جاری بوده. بنابراین، باید هر روز این رود را با کمک واقعیت‌ها از نو تجربه کرد. اتفاقی که متأسفانه در نشریات نوجوانان ما نمی‌افتد.»

لیلا رستگار، سردبیر نشریه دوچرخه، نوجوانی را این‌گونه تعریف می‌کند: «علاوه بر تعاریف کلاسیک و مدرنی که در این زمینه وجود دارد، نوجوانی برای ما مجموعه‌ای از افراد ۱۲ تا ۱۷ سال است که هزاران هزار دنیای تصویر نشده و بکر را همراه خود دارند؛ دنیاهایی پر از تصاویر متنوع، از شادترین تا غمگین‌ترین، پرهیجان‌ترین تا ساکن‌ترین و در مجموع پر از تغییر و تحول. ولی زیباتر آن است که تعریف نوجوانی را از خودشان بشنویم. دختر ۱۷ ساله‌ای به نام بهاره، برای ما شعر زیبایی فرستاده. او در این شعر می‌گوید: بزرگ شدم / نه به اندازه گل‌ها / به اندازه علف‌های هرز باغچه‌مان.

دختر دیگری به نام سیده منوره، انتظار بزرگ شدن را چنین تصویر می‌کند: وای فقط پنج دقیقه مانده / پنج دقیقه تا فارغ شدن از ۱۲ سالگی / دیگر هیچ کس حق ندارد به من بگوید تو ۱۲ ساله‌ای.»

رستگار می‌افزاید: «نوجوانی مجموعه ناهمگونی از ۱۲ تا ۱۷ ساله‌هاست. درست است که همه آن‌ها در ویژگی‌هایی مشترک هستند، اما باید دنیای ویژه هر کدام از آن‌ها را نیز شناخت. مهم‌تر از همه آن که دنیای همه آن‌ها شاد، زیبا، پرهیجان و رنگین‌کمانی نیست.

با توجه به این موارد، دنیای نوجوانی با تنوع سنی زیاد، اصلاً دنیای ساکن، یک شکل و یکسویه‌ای نیست و نمی‌توان به راحتی ویژگی‌های یک نشریه خوب برای این گروه سنی را برشمرد.

ای کاش می‌شد برای این گروه سنی، هزار نشریه ایده‌آل منتشر کرد. در آن صورت، به آسانی می‌توانستیم بگوییم که نشریه ۱۴، ۱۵، ۱۶ و ۱۷ ساله‌ها باید چگونه باشد. وقتی برای همه ۱۲ تا ۱۷ ساله‌ها یک نشریه منتشر می‌شود، بسیار مشکل است که به یک شکل عالی از نشریه نوجوانان دست پیدا کرد؛ نشریه‌ای که بتواند طیف وسیع سنی را که پرهیجان‌ترین و متغیرترین لحظه‌های زندگی را می‌گذرانند، راضی کند. بنابراین، ایده‌آل این است که بتوانیم برای ۱۲ تا ۱۷ ساله‌ها نشریه‌های متعدد و مناسب گروه عام و خاص منتشر کنیم؛ یعنی نشریه‌هایی که به نیازهای ملموس هر یک از این مخاطبان پاسخ دهند.»

عرفان نظر آهاری:

نوجوانی بیش از آن که به تقویم و

شناسنامه مربوط باشد، مجموعه‌ای

از صفات و ویژگی‌هاست که شور

پرسشگری، کشف، نوجویی،

شگفت‌زدگی و هیجان، از جمله

این ویژگی‌هاست. البته بعضی،

هرگز نوجوانی را تجربه نمی‌کنند

و مجبورند که از کودکی

به بزرگسالی پرتاب شوند

عزیزترین یافته‌هایش را بگذارد تا جا برای یافته‌های بعدی باز شود. او با رغبت این کار را انجام می‌دهد؛ چرا که نمی‌داند آن چه کنار می‌گذارد، چه عزیز است و آن چه برمی‌دارد، چقدر ارزشمند. نوجوان جست‌وجوگر است و همه زندگی‌اش، گذشته و آینده‌ای است که به دست خام بی‌تجربه‌ای عجول سپرده شده. شاید هرگز نتواند خود را از شر آن چه برگزیده، رها کند و شاید همیشه، آن چه این موجود برای او می‌سازد، چه زندان باشد و چه کاخی رفیع، باقی بماند.»

طاقدیس با تأکید بر هدف نشریه نوجوانان، می‌گوید: «ممکن است یک نشریه بخواهد نوجوانان را از دنیای پرابهام خود دور سازد و به آن‌ها آرامش، شادی، لذت و فراموشی ببخشد که این هدف، بسیار خوب است. شاید یک نشریه بخواهد روشنی‌بخش و راهنمای نوجوانان باشد و به آن‌ها کمک کند تا بارشان را سبک و راه‌شان را به درستی انتخاب کنند. در واقع، این نشریه می‌خواهد چراغ راهنمای زندگی نوجوانان شود. اما آیا این قدرت را دارد؟

وی ویژگی‌های یک نشریه مناسب برای نوجوانان را این‌گونه بیان می‌کند: «مجله نوجوانان باید این گروه سنی و شرایط خطیر آن‌ها را بشناسد، موضع خود را در برابر این شناخت معین کند و براساس اهداف خود و شناخت

امیر مهدی ژوله:

مجلات ما خیلی کهنه هستند
و مثل نشریات دهه ۶۰
و برای نوجوانان آن دوره
منتشر می شوند.
به همین دلیل،
نوجوانان از نشریات
جلو زده اند

و میزان تأثیراتش را به دقت اندازه گیری کند و همه این اطلاعات را به روز سازد. هم چنین باید تیمی متخصص و عاشق داشت و از دل همه این افراد است که ملاک های یک نشریه خوب برای یک گروه از نوجوانان و یا در شرایط اجباری برای همه نوجوانان، شکل می گیرد و در ارتباط دو سویه با مخاطب خود، صیقل داده می شود.»
حسن احمدی، سردبیر مجله باران که تهیه کنندگی چند برنامه تلویزیونی را نیز به عهده داشته، می گوید: ما «معمولاً گروه سنی ۱۱ تا ۱۸ سال و یا ۱۲ تا ۱۸ سال را گروه نوجوانان در نظر می گیریم، اما تلویزیون گروه سنی نوجوان را به ۲۱ سال رسانده. به طور کلی، اغلب بچه ها افکار بالاتری نسبت به سن شان دارند. حتی گاه بچه های زیر ۱۰ سال، آن قدر بزرگ تر از سن شان فکر می کنند که نمی دانیم آن ها را در چه گروه سنی قرار دهیم. بنابراین، من چندان اصرار ندارم که کوچک تر از ۱۱ سال را نوجوان فرض نکنم.»
احمدی ملاک های انتشار یک نشریه خوب برای نوجوان را جدی گرفتن این گروه سنی، اهمیت دادن به مطالبی که بچه ها برای نشریات می فرستند، چاپ مطالب ارزشمند و اهمیت دادن به خواسته های این گروه سنی بیان می کند. وی می گوید: «در دوره ای که سروش نوجوان، با همکاری آقای قیصر امین پور و آقای

عموزاده خلیلی منتشر شد، نشریه خیلی خوبی بود، اما بعد از آن به طور کلی کمتر به نشریات نوجوانان توجه شده است.
در مجموع نشریه مناسب نوجوانان، نشریه ای است که ارتباط خوبی با مخاطب خود برقرار کند و مطالب آن شعاری نباشد.»
امیر مهدی ژوله، یکی از نویسندگان نشریه چلچراغ است. این نشریه برای جوانان منتشر می شود، ولی نوجوانان هم مخاطب آن هستند. ژوله در تعریف یک نشریه خوب برای نوجوانان، به ویژگی های نوجوانان این دوره می پردازد: «نوجوانان و حتی کودکان این دوره، با برنامه های تلویزیون، ماهواره و اینترنت بزرگ می شوند. آن ها هر روز به مطالب جدید نیاز دارند. در حالی که مجلات ما خیلی کهنه هستند و مثل نشریات دهه ۶۰ و برای نوجوانان آن دوره منتشر می شوند. به همین دلیل، نوجوانان از نشریات جلو زده اند و زندگی روزمره و جذابیت را در نشریات مخصوص خودشان پیدا نمی کنند. مثل این است که نوجوانان در این دنیا زندگی می کنند، اما نشریات آن ها در دنیای دیگری منتشر می شوند. این تناقض به دلیل وجود آدم های قدیمی در کار انتشار نشریه است که کارشان کشش و جذابیت های لازم برای جلب مخاطب را ندارد.»

سال ها از روزهایی که کیهان بچه ها، تنها نشریه و تنها سرگرمی کودکان و نوجوانان بود، می گذرد. آن سال ها تقریباً همه بچه ها، کیهان بچه ها را می شناختند و می خواندند. در سال های بعد، نشریات دیگری پا به عرصه گذاشتند و هر کدام به نوعی سعی کردند برای بچه ها به زبان خودشان بنویسند، اما این زبان، زبانی نبود که دانش، هنر، سرگرمی و تمام علائق نوجوانان را دربرگیرد. هر چند برخی از آنها به مرور زمان تغییر کرده اند و سبک ویژه ای برای خود به وجود آورده اند، تعدادی نیز از بین رفته اند.
اما همین نشریات موجود هم انگار برای یک سری نوجوان از قشر متوسط، درس خوان و بدون دغدغه و مشکل منتشر می شود. در این میان گروهی از نوجوانان نادیده گرفته می شوند. نوجوانانی که بزرگ ترین مشکلات شان، کنکور و امتحانات پایان سال نیست. آن ها مشکلات دیگری هم دارند. نوجوانانی که از کودکی با ماهواره، بزرگ شده و اینترنت و SMS را می شناسند، به اطلاعاتی نیاز دارند که در نشریات مخصوص خود آن ها را پیدا نمی کنند. نوجوانان درباره دنیای ناشناخته، آینده مبهم، ارتباط با جنس مخالف و... سوالاتی دارند، اما جوابی برای آن ها نمی یابند. به همین دلیل، عده نوجوانانی که نشریات مخصوص خود را مطالعه

لیلا رستگار:

نوجوانی مجموعه ناهمگونی از

۱۲ تا ۱۷ ساله هاست.

درست است که همه آن ها

در ویژگی هایی مشترک هستند،

اما باید دنیای ویژه

هر کدام از آن ها را نیز شناخت.

مهم تر از همه آن که

دنیای همه آن ها شاد، زیبا،

پرهیجان و رنگین کمانی نیست.

با توجه به این موارد،

دنیای نوجوانی با تنوع سنی زیاد،

اصلاً دنیای ساکن،

یک شکل و یکسویه ای نیست

و نمی توان به راحتی ویژگی های

یک نشریه خوب برای

این گروه سنی را برشمرد

می کنند، کم است. آن ها برای پاسخ سوالات خود به منابع اطلاعاتی دیگری مراجعه خواهند کرد و عده ای که امکان دسترسی به سایر منابع را ندارند، به ناچار از نشریات نوجوانانه و یا نشریات بزرگسالان استفاده می کنند. در واقع، تنها دلخوشی آن ها همین نشریاتی است که بودن شان بهتر از نبودن شان است.

کافی است یک روز به یکی از مدارس متوسط مراجعه کنید و از بچه ها پرسید که در هفته چند تا نشریه مطالعه می کنند؟ پاسخ اغلب آن ها این است که مگر بی کاریم؟

طبیعی است، که بچه ها، وقت شان را صرف کارهایی می کنند که آن ها را بزرگ تر نشان می دهد و راه را برای پاسخگویی به سوالات شان باز می کند؛ راهی که نشریات می کوشند آن را بسته نگه دارند یا گردانندگان آن ها از وارد شدن به آن راه خودداری می کنند.

به نظر می رسد، یک نشریه خوب برای نوجوانان، بیش از هر چیز به مشاوره با این گروه سنی، نظرسنجی و به کارگرفتن آن ها در تحریریه نیاز دارد. در چنین شرایطی، نوجوانان می توانند خواسته های گروه سنی خود را با کمک همکلاسی های شان، به مسئولان نشریه منتقل کنند و گاه با قلم نوجوانانه، روح و فکر جاری در نشریات را تغییر دهند.